

המוסד לבוררות מוסכמת בשירותים הציבוריים

בוררות מוסכמת (בר"מ) 2/79

בענין: ועד עובדי המחקר, מכון דור, הרשות לפיתוח אמצעי לחימה-משרד הבטחון
ה ת ו ב ע י ם

נגד

מדינת ישראל, משרד הבטחון-רפא"ל (מס 1)
ועד המהנדסים/מח"ר, רפא"ל (מס 2)
ועד הנדסאים - טכנאים, רפא"ל (מס 3)
ועד העובדים המקצועיים, רפא"ל (מס 4)
ועד העובדים בדירוג האחיד, רפא"ל (מס 5)
ההסתדרות הכללית, המח לאיגוד מקצועי (מס 6) ה נ ת ב ע י ם

בפני: השופט צבי ברנזון-יו"ר
עו"ד ראובן ארזי-חבר
ד"ר יעקב ארנון-חבר

בשם התובעים: עו"ד מ.גולדברג

בשם הנתבעת: עו"ד א.בן-טובים (מס 1)

בשם הנתבעים: עו"ד ב. שיפמן (מס 2, 5)
בשם הנתבעת: אין הופעה (מס 6)

פ ס ק ב ו ר ר ו ת

התביעה הזאת של ועד עובדי המחקר במכון דוד, הרשות לפיתוח אמצעי לחימה (רפא"ל) נובעת מהקמתה של קרן ע"י הנהלת המכון הנקראת "קרן התייעלות".

הקרן הוקמה בדצמבר 1978 עפ"י הסכם שהושג בין ההנהלה לבין 4 וועדי עובדים המיצגים את המהנדסים והמחרי"ם (עובדים במדעי החברה והרוח), ההנדסאים והטכנאים, העובדים במקצועות טכניים והעובדים בדירוג האחיד. ההסכם הזה הושג בעקבות תביעת

הנציגות של 4 הוועדים הללו להשוות את שכר העובדים המיוצגים על ידם עם שכרם של העובדים בתעשייה הצבאית (תע"ש) בדרגות ובתפקידים מקבילים. היסוד לתביעה היה שהמכון ותע"ש שניהם מהווים חלק ממערכת הבטחון ופועלים במסגרת משרד הביטחון ועל כן אין להפלות ביניהם בנוגע לשכר העובדים, במילים אחרות, התביעה היתה "לסגור את הפער" הקיים בין שכר העובדים בשני מקומות העבודה הללו, פער שהוא לרעת עובדי המכון.

עובדי המחקר במכון לא היו שותפים למשא ומתן הזה, להם לא היה ענין ישיר בסגירת פערים, מאחר והן נהנים משכר ותנאי עבודה מקבילים לאלה של הסגל האקדמי במוסדות להשכלה גבוהה, והם מן המשופרים בשירות הציבורי. להיפך, העובדים האחרים במכון, כתביעתם לשיפור שכרם, בקשו גם לצמצם את הפער שבינם לבין עובדי המחקר. אולם, בסוף הדרך, כאשר הוחלט על הקמת קרן, שנכלל בה יסוד של התיעלות, תבעו עובדי המחקר להיות שותפים מלאים לקרן ולזכות בתשלומיה לפי אותם עקרונות החיים על שאר העובדים, לזה התנגדו ומתנגדים בתוקף וועדי העובדים האחרים וגם ההנהלה אינה רואה עין בעין עם עובדי המחקר, אם כי כולם הסכימו שיש לשתפם בצורה כל-שהיא בהנאה מכספי הקרן.

השתלשלות הענינים עד להחלטה הסופית להקמת הקרן כמות שהיא היתה כלהלן: נציגות 4 הוועדים המיוצגים כאמור את כל ציבור העובדים במכון למעט עובדי המחקר בתעה מההנהלה לתקן מה שהם ראו כעיוותים בשכר שלהם. בפגישה עם שר הביטחון באוגוסט 1978 הם העלו 3 אפשרויות להשוואת שכרם עם הקמ"ג (הקריה למחקר גרעיני) תע"ש או המשרד הראשי של משרד הביטחון. השר החליט אז להקים וועדה לקביעת עובדות, שתבדוק את השכר ברפא"ל בהשוואה לשכר בתע"ש. הבדיקה הזאת הראתה שאכן קיימים הבדלים משמעותיים בשכרם של כל הדירוגים ובכל הדרגות, בעיקר בשני המרכיבים של השכר לרעת העובדים ברפא"ל כוננות ורכב, במשא ומתן לפתרון הבעיה הועלו הצעות שונות ולבסוף הוחלט, על דעת נציב שירות המדינה, להקים קרן שעל פי דרישתו ניתן לה השם הנאה של קרן התיעלות, למעשה, כפי שעולה מהמספור לעיל, באה הקרן לפתור את בעית הפער בשכר ותוך כדי כך בקשו ההנהלה ונציבות שירות המדינה להשיג גם יעד התיעלות בעבודה לעובדים לא היה איכפת השם שניתן לקרן ובלבד ששישגו את מטרתם להיטיב את שכרם.

לגבי מקומה של הקרן במערכת השכר ישנן 3 גישות: הוועדים הנתבעים גורסים שהקרן נועדה בראש ובראשונה ובעיקרה לפתור את בעית הפער בשכר שנתגלתה בין רפא"ל ותע"ש, וענין ההתיעלות הוא גורם משני לעומתם, גורסים עובדי המחקר שהקרן כשמה כן היא: קרן התיעלות ותרומתם הם לענין אינה פחותה מתרומת העובדים האחרים, ועל כן צריכים כולם להנות ממנה לפי עקרונות שווים. ענין סגירת הפער הוא לדעתם שולי ותפל לחלוטין. ואילו המדינה גורסת דבר והיפוכו. מצד אחד, נטען בכתב התשובה שלה, שאמנם לגבי העובדים חברי הסקטורים הנתבעים ניתן להגדיל את הכנסותיכם באמצעות תמריצי יעול ושכר עידוד, בנוסף לשכר הרגיל, ואולם "שכרם של עובדי המחקר נגזר משכרם של חברי הסגל האקדמי וכולל בתוכו גם את החובה לעבוד ביעילות ללא זכאות לתמורה נוספת" במילים אחרות, הראשונה אם הם מתיעלים, מגיעה להם תוספת שכר בצורת תמריצי יעול ושכר עידוד, אבל האחרונים אינם זכאים לתמורה נוספת עבור התיעלותם בעבודה. כבר במבט ראשון נראית גישה זאת, שלפיה סוג אחד של עובדים מקבל תמורה מיוחדת עבור התיעלות וסוג האקדמי תוספת שכר מיוחדת עבור התיעלות, אבל כשמדובר במקום עבודה שבו מתנהלת העבודה בצוותים המורכבים מסוגי עובדים שונים וכולם תורמים להשגת היעדים המוצבים להם, אין להבין כיצד אפשר לשלול כליל מסוג אחד של עובדים את חלקם בתמורה המשתלמת עבור זה.

אכן באו העדויות וטפחו על פני העמדה הנ"ל של המדינה בכתב תשובתה. נציב שירות

המדינה הסכימה בעדותו שאומנם העובדים כולם צריכים מלכתחילה להיות יעילים אבל היעילים יותר זכאים לתוספת שכר מיוחדת, והוא הוסיף לאמור:

"שכר עידוד או התיעלות...אינו חייב להיות שווה או זהה לגבי כל סוגי העובדים, אבל לדעתי לא רצוי שלא לתת כלום לסוג פלוני כדי שלא תהיה להם מוטיבציה להכשיל את הפרוייקט. הייתי חותר לשותף יותר ויותר עובדים שיקבלו לפחות משהו."

בעצם, כאמור, גם הנהלת רפא"ל וועדי העובדים האחרים מסכימים ורוצים בשותף את עובדי המחקר בהנאה מקרן ההתיעלות, והוויכוח ביניהם הוא רק על ה"כיצד", ו"כמה".

בתחילת הקציבה ההנהלה סכום של 30 מיליון לירות לקרן ההתיעלות לשנת 1978/9, אך כאשר הוסכם על צירוף עובדי המחקר לענין, הוסיפה ההנהלה מצידה עוד 6,5 מיליון לירות והעובדים הסכימו גם הם שעוד סכום של 6,5 מיליון לירות יופרש מהסכום המקורי של 30 מיליון הלירות, כך שהסכום המקובץ של 13 מיליון לירות ישמש לענין ההתיעלות, אשר ישותפו בו כל העובדים (לרבות עובדי המחקר) לפי קריטריונים שיוסכם עליהם, ואילו הסכום הנותר של 23.5 מיליון לירות ישמש אך ורק לפתרון בעית השכר של העובדים שאינם נמנים עם עובדי המחקר, עובדי המחקר לא קבלו את ההצעה הזאת ועמדו ע תביעתם שהסכום כולו יהיה משותף לכל העובדים לפי קריטריונים אחידים שיחולו על כל הנהנים ממנו.

לזה לא יכלו ההנהלה והעובדים האחרים להסכים, מכיוון שהיה מקובל עליהם שקרן ההתיעלות באה לשמש מטרה כפולה, לפתור את בעית הפער הקיים בין שכר העובדים ברפא"ל לבין שכר בעובדים בתע"ש (להוציא את עובדי המחקר), ויחד עם זה להשיג יעדים של התיעלות, בעבודה לפיכך, על דעת ההנהלה וארבעת הוועדים הוסכם על הקמת שתי קרנות, אחת בסך 30 מיליון לירות שתשמש אך ורק את העובדים שאינם נמנים על עובדי המחקר, ושניה בסך 6,5 מיליון לירות לטובת עובדי המחקר בלבד כתמורה לחלקם בהשגת ידי ההתיעלות בעבודה, לפי ההסדר הזה יכולים עובדי המחקר לדרגותיהם השונות לזכות בתוספת שכר התיעלות אחידה ברמפה נמוכה, ליותר מזה לא מספיק הסכום הנ"ל שנועד להם.

עובדי המחקר מתנגדם הן להפרדה בינם לבין שאר העובדים ע"י הקמת שתי קרנות והן להצעה לשלם להם תוספת שכר אחידה ברמה הנמוכה עבור ההתיעלות בעבודה, התביעה שלהם לפנינו נשארה כשהיתה, היינו לקיים קרן התיעלות אחת משותפת להם ולעובדים האחרים ולחייב את ההנהלה לשלם מן הקרן הזאת תוספת שכר לפי אותה אמת מידה נהוגה, או שתהיה נהוגה, ביחס לשאר העובדים.

מאחר וגם ההנהלה וועדי העובדים העדיפו בתחילה לקיים קרן אחת משותפת לכל העובדים ורק מחוסר הבנה עם עובדי המחקר ראו עצמם נאלצים לפצל את הענין לשתי קרנות, אנו מורים שיש לחזור לקונצפציה של קרן אחת משותפת לכולם. ואולם, כאמור, הקרן המשותפת הזאת נועדה להשגת שתי מטרות, תיקון שכרם של העובדים שאינם עובדי מחקר והתיעלות בעבודה.

אכן, בסעיף 5 לסיכום הדיון בנושא זה מיום 17.12.78 בין הנהלת רפא"ל, ההסתדרות הכללית של העובדים בארץ ישראל ונציגי הוועדים, נקבע במפורש כלהלן:

"בין השאר, הנהלת רפא"ל רואה בהפעלת הנוהלים דלעיל פתרון בעית פער השכר כפי שתבעו נציגי הוועדים הנוכחים בדיון ונענו ע"י מנכ"ל משרד

ולא עוד אלא שבסעיף 6 נאמר:

"מאחר וכאמור הפעלת הנהלים דלעיל קשורה בצמצום הפער, לא ישונו הוראות ההפעלה (נספח ב) אלא בהסכמת וועדי העובדים החתומים על סיכום דיון זה."

ובכן, יסוד הסיכום הנ"ל הוא הן רצון ההנהלה למצוא דרכים ליעל את עבודת המכון והן להקטין את הפער הקיים, לדעת הכל, במכון בהשוואה לתע"ש, לגבי העובדים שאינם עובדי מחקר.

לפיכך, הגענו למסקנה שיש לחלק הסכומים השנתיים של הקרן בין כל העובדים בצורה כזאת שמובאים בחשבון שני היעדים גם יחד, וזאת מבלי לקבוע מה חלקו המדויק של כל יעד לחוד.

מאידך, נראה לנו שמוטב לחלק את הסכומים השנתיים של הקרן לפי נוסחה קבועה בין עובדי המחקר ברפא"ל הוא כ-30% ותקבוליהם משכר המתנאים סוציאליים משופרים הם כ-50% מסך כל התשלומים לעובדים, ואולם בהתחשב עם העובדה שקרן ההתייעלות משמשת כאמור לשתי מטרות, שרק אחת מתיחסת לעובדי מחקר, וכדי להשיג את שתי המטרות גם יחד אנו מחליטים להקצות לעובדי המחקר 25% מהסכומים שיוקצבו כל שנה לקרן ההתייעלות והיתרה בשיעור של 75% לעובדים האחרים המיוצגים כיום על ידי ארבעת הוועדים: (1) וועד המהנדסים והמחרי"ם. (2) וועד הנדסאים. (3) וועד העובדים במקצועות טכניים. (4) וועד העובדים בדירוג האחיד.

את ה-75% יחלקו לפי השיטה המוסכמת עכשיו בין ארבעת הוועדים והנהלת המכון, שעל פיה קובעים את שיעור המקדמים (K.D) לפי הפורמולה שנוסחה בנספח ב לסיכום הדיון מיום 17.12.78 בין הנהלת המכון לבין נציגי ארבעת הוועדים ונציגי ההסתדרות.

הסכם זה יהיה בתוקף כל עוד לא יגיעו להסדר חדש בין הצדדים את ה-25% יש לחלק לפי אותם העקרונות כך שאפשר לשלב את עובדי המחקר בחישובים אלה באותה מתכונת כמו העובדים האחרים, אלא שעל ההנהלה לקבוע ביחוד עם ועד עובדי המחקר את אופן חלוקת הסכום בין עובדי המחקר בדרגות השונות.

הערה:

כדי למנוע אי הבנה, אנו חוזרים ואומרים כי ועד עובדי המחקר הוא שיהיה שותף להנהלה בקביעת אופן חלוקת הסכום השייך לעובדי המחקר לפי פסק בוררות זה ולא ארבעת הוועדים האחרים שהציעו סכום שווה עבור כל הדרגות של עובדי המחקר. באומרנו זאת, אין אנו נוקטים עמדה לעיצומו של הענין.

במה שנוגע לשנת התקציב 1978/9, כבר חולק בין העובדים המאורגנים ע"י ארבעת הוועדים סכום של 30 מיליון לירות ונשאר בתקציב ההתייעלות עוד סכום של 6.5 מיליון לירות פחות המקדמות ששולמו לעובדי המחקר. כדי לקיים את החלטתנו שעובדי המחקר יקבלו 25% מסך של קרן ההתייעלות גם בשנת 1978/9, והואיל ובשנה זאת היה למעשה חלקם של העובדים האחרים 30 מיליון לירות, יש להקציב עבור עובדי המחקר בשנה זאת סכום של 10 מיליון לירות, ז"א תוספת של 3.5 מיליון לירות, ולשלם אותו עפ"י הסכם

שיושג בין ההנהלה וועד עובדי המחקר לפי העקרונות שציינו לעיל (אחרי הורדה אינדיבידואלית של המקדמות שעובדי המחקר קבלו).

ניתן היום 8.6.1979

(-) צבי ברנזון (-) ראובן ארזי (-) יעקב ארנון